

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 17: Ad Mæcenatem ægrotum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A loco refelli, & coargui possunt ij, qui quadrigas, quatuor equos esse sine curru putant. Nam si hoc ita sit, quomodo hic locus explicari possit, non vi deo. sed res est ita in promptu posita, ut silentio potius prætereunda, aut risu eludenda, quam argumentis aut exemplis sit refellenda.

TE BIS AFRO MVRICE TINCTÆ, &c.] lanas bis tinctas murice, seu purpura, διβαφεῖς Græci vocant. ex quo M. Tullius purpuram bis tinctam dibaphum nominat epist. ad M. Cœlium, lib. 2. epist. *Curtius noster dibaphum cogitat, sed enim inspector moratur.* Murex autem piscis è genere testaceorum, ex cuius sanguine conficiebatur color purpureus. Horat. epist. 2. lib. 2. *Argentum, vestris Getulo murice tinctas.*

SP. GRATIA TEN. CAM.] sic Pindarus id. Olymp. ait se Parca beneficio & benignitate eximiarum Gratiarum hortum depascere, id est, ex artis poëtica studio flores lectissimos carpere. σύν πιν μοιρίδιω παλάμα ἐξαρτέπων χαρίτων νέμομαι κάπον. Significat autem Horat. sibi à Parca, aut à fati tributam esse vim & facultatem poëticam ex Græcis poëtis expressam. sic Od. 30. lib. 3. *Dicar, quæ violens obstrepit Ausidus, Et quæ pauper aqua. &c. ex humili potens Princeps Æolium carmen ad Italos deduxisse modos.* Tenuem autem camœnæ spiritum dicit, ut Od. 6. lib. 1. *Imbellisque lyra musa potens vetat Laudes egregij Caesaris & tuas culpa deterere ingeni.*

PARCA NON MENDAX] sic Parcas veracis appellat in carmine sæculari, post epod.

MALIGNVM] illiberabile, inuidum, iniquum. Sup. Ode 29. lib. 1. *ne parce malignus.* & epist. ad August. *laudare malignè.*

AD MÆCENATEM. ægotum. Ode 17.

Negat se ei superstitem esse velle.

C *Vr me querelis exanimas tuis?
Nec Dijs amicū est, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus, columénque rerum.
Ah, te meæ si partem anima rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus æquè, nec superstes
Integer? ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
Vt cumque præcedes, supremum
Carperè iter comites parati.
Me nec Chimera spiritus ignea,
Nec, si resurgat centimanus Gyas,*

*Diuellet umquam. sic potenti
Iustitiæ, placitumque parcis.
Seu libra, seu me Scorpius aspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis horæ, seu tyrannus
Hesperia Capricornus undæ:
Vtrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. te Iouis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque fati
Tardauit alas, cum populus frequens
Latum theatris ter crepuit sonum:
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra leuasset, Mercurialium
Custos virorum. reddere victimas,
Ædèmq; votiuam memento:
Nos humilem feriemus agnam.*

EXANIMAS] occidis, interimis, seu conturbas, & mœrore afficis. M. Tull. pro Milone. *Me quidem, indices, exanimant & interimunt hæ voces Milonis, quas audio assidue, &c.* Horat. Sat. 4. lib. 1. *anidos vicinum funus ut egros Exanimat: mortisque metu sibi parcere cogit.*

NEC DIIS AMICVM EST] à Græcis sumfit hoc loquendi genus. sic enim illi, ἡ θεοῖς φίλον, id est, non est dijs amicum: quod Latine redderemus, non placet Dijs. Hom. *ἰλ. η. αἰκέπερ ὑμῖν φίλον καὶ ἡδὺ γένοιτο.* id est, siquidem vobis amicum & iucundum fuerit. idem *ἰλ. ἰάτω. ἔτω περ δὴ μέλλει ὑπομένει φίλον εἶναι.* id est, sic utique videtur Ioui potentissimo amicum esse. & Theognis, *θεῶ πάτερ, εἰ σε γένοιτο θεοῖς φίλον.* O Iupiter pater, utinam hoc sit dijs amicum. rursus Hom. *ἰλ. α. Λεῖπει τὰ κακ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι.* id est, semper tibi amicum est mala vaticinari. Plat. in Theæteto. *ἀλλ' εἰ ἔπος, ὃ θεοδωρὲς, σοι φίλον, ἔδ' ἐμοὶ ἐχθρόν, φασὶν οἱ παροϊμαζόμενοι.* id est, At si sic, O Theodote, tibi amicum est, nec mihi inimicum est, ut est in prouerbio. Callimachus in Delum, *ἦρη πῶτο μερέζον, ὃ, περ φίλον.* Eurip. Phœniss. *ἀ γὰρ σὺ βόλει, ταῦτ' ἐμοὶ, μάπερ, φίλα.* id est, Nam quæ tu vis, ea mihi mater, sunt amica. Hesiodus. *ἐργ. καὶ ἦμ. σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτελα κοσμεῖν.* id est, tibi autem amicum esto res modestas, & temperatas ornare & administrare.

MEARVM GRANDE DEC. COL.] decus, hoc est ornamentū: columen, hoc est, præsidium, & robur. Od. 1. li. 1. *O & præsidium, & dulce decus meum.*

AH, TE MÆSI PARTEM ANIMÆ] Pythagoricum est hoc, σώματα μὲν δύο, ψυχὴ δὲ μία. id est, corpora quidem duo, animus autem unus.

RAPIT] epist. 14. *rapto de fratre dolentis Infatibiliter:*

A MATVRIOR VIS] mors immatura: vel maturior, id est, celerior, quam natura fert.

NEC CARVS ÆQVE, NEC, &c.] sensus est: ego nec carus mihi æquè futurus, nec integer, si tibi, qui meæ animæ pars vna es, sim superstes, quid moror altera?

ILLE DIES VTRAMQVE DVCE] non occides, aut morieris, quin ego eadem fati necessitate domitus atque oppressus exstinguar. eodem, quo tu morieris die, moriar: qui dies te eripiet, ille vtrumque eripiet: ruere aut mori non potes, quin ego eodem casu labefactatus concidam.

NON EGO PERFID DIXI] id est, non ego peieravi. translatio ducta à militari sacramento, sic enim loquitur Cæsar lib. i. de bello civili, *Milites Domitianus sacramentum apud se dicere iubet.*

IBIMVS, IBIMVS.] concinna αὐαδὶ πωσις, id reduplicatio, sic Alcæus, Δέξαι με κερμάζοντα, δέξαι: λίσσομαι σε, λίσσομαι. id est, recipe me comessantem recipe: obsecrote, obsecro. sic Oda 20. eiusd. lib. non ego pauperum Sanguis parentum: non ego, quem vocas, Dilecte Macenas, obibo.

B VTCVMQVE PRÆCEDES] vbi cumque, vel quancumque præcedes. vt annotauimus ad Oden 17. lib. i.

SVPREMVM CARPERE ITER] extremum vitæ diem tecum obire parati. *supremum* valet extremum, vt epistola ad Torq. *Supremo te sole domi Torquate manebo.* carpere iter autem etiam vsurpauit Saty. 5. lib. i. *vt pote longum Carpentester, factum corruptius imbro.*

CHIMÆRÆ SPIRITVS IGNEÆ] Pindarus Chimæram appellat πύρ πνέουσα, id est ignem spirantem, vt diximus supra ad Od. 27. lib. i. vbi plura de Chimæra.

RESVRGAT] qui nunciacet à Ioue prostratus. vsurpauit hoc verbum etiam lib. 3. Od. 3. *Ter si resurgat murus abeneus, &c.* & Virg. lib. i. Æn. *illic fas regna resurgere Troie.*

C CENTIMANVS GYAS] & hoc loco, & Od. 4. lib. 3. ibi. *Testis mearum, &c.* secutus eram initio scripturam, quæ in quibusdam libris calamo descriptis reperitur, & quam Priscian. lib. 6. & 17. agnoscit, *centimanus Gyges.* Præterea Hesiodus Cottum, Briareum, Gygen fratres centimanos facit in Theogon. *Ἄλλοι δ' αὖ γαίης τε καὶ ἑρανεῖ ἐξεγένοντο Τρεῖς παῖδες μεγάλοι τε καὶ ὀμβρινοί, ἕκ ὀνομαστοῖ Κόβιος τε, Βριάρεως τε, Γύγης δ' ὑπερφύανα τέκνα, τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες αἰπ' ὤμων αἰσσοῦντο.* id est, Alij autem ex Terra & Cælo nati sunt tres filij magni & validi, non nominandi Cottus & Briareus, & Gyges, superbifætus: è quorum humeris centum man⁹ assurgebant, &c. Præterea interpretes Apollonij lib. i. scribit Briareum, Ægæona, Gygen vnum & eundem esse dissimilibus nominibus idem significantibus. illi⁹ verba sunt hæc, Βριάρεως δὲ καὶ Αἰγαιῶν καὶ Γύγης ὁ αὐτὸς λέγεται σιωωνύμφος. Hom. autem il. α. sub Achillis persona narrat, Briareum centimanum à Thetide euocatum Ioui, cum eum ceteri Dij vincere vellēt, aduersus illos opem tulisse: sic Achilles Thetidi, *Ἀλλὰ σὺ πῖν γ' ἐλθῆσαι θεὰ ὑπελύσαιο θεσπέφον Ὠχ' ἑκατόχραρον*

καλέσασ' ἐς μακρὸν Ὀλυμπον, Ὁν Βριάρεον καλέουσι θεοί. At tu Dea illum (Iouem) profecta vinculis soluisti, celeriter centimano euocato in longum Olympum, quem Dij Briareum apellant. Sed cum hos commentarios iam iam typis, operisque permittere cogitarem, iniectus mihi scrupulus est, ex duobus locis Hor. in quibus nomen *Gyges*, quamuis gigas in ijs non designetur, producit. Od 5. lib. 2. *Cnidiusve Gyges.* & Od 7. lib. 3. *Constantis iuuenem fide Gygen:* & ex vno Ouidiano, in quo gigas idem, qui hoc loco, describitur, *Centimanum Gygen, semibouemque virum:* Non esse enim verisimile alibi produci idem nomen, alibi corripit: quamuis in nonnullis nominibus proprijs hoc vsu venire sciam. Mouit me præterea Apollodorus, cuius hæc sunt verba in principio. Οὐρανὸς πρώτης τῆς πάντος ἐδωκάσεναι κόσμου. Γήμας δὲ Γῆω, ἐπέκλωσε πρώτους τὰς ἑκατόχραρας πρῶτα γορευθέντας Βριάρεων, Γύλιω, καίῳν: id est, Cælum, seu Cælus primus totius mundi imperium obtinuit. cum autem Terram vxorem duxisset, suscepit ex ea liberos primos, Briareum, Gyam, Cæum: qui centimani sunt appellati. His testimonijs, & argumentis adductus, sententiam priorem mutaui, & apud Horat. vtrouique *centimanus Gyas*, legendum esse existimaui: quam scripturam probat idem M. Anton. Muretus, eamque se in quibusdam veteribus libris reperisse testatur. ego, ne mentiar, nusquam eam reperi, nisi quòd in lib. Faëni, & vno Vaticano, hoc nomē in litura, tamquam in luto demersum est. ex qua suspicari licet initio scriptum fuisse *Gyas*, & postea ab ignaris literarum deprauatum. Hanc igitur scripturam si recipimus, emendandi sunt Hesiodus, & Apollonij scholiastes, & vbi vulgò legitur Γύγης, scribendum Γύγης. eademque opera puto apud Hesiod. non Κόβιον, sed Κοίον legendum esse. Quòd autem libri plerique veteres habent *Gigas*, ego hanc scripturam ex deprauata antiqua *Gyas* natam esse puto: quamquam si quis eam sequi volet, non repugnabo.

SEV LIBRA, SEV ME. &c.] Mathematici, & Astrologi ab aspiciendo, quo verbo hic vitur Horatius, aspectus appellant: sed ij aspectus intelliguntur stellarum errantium, inter se: non ad homines referuntur: quo modo velle videtur Horat. Ad huc locum pertinere videntur quæ scribit M. Tull. de diuinat. lib. 2. *Sed vt ratione utamur omissis testibus, sic isti disputant, qui hæc Chaldeorum natalitia prædicta defendunt. vim quandam esse a iuni signifero in orbe, qui Græcè ζῳδιακὸς dicitur, talem, vt eius orbis vnaqueque pars alia alio modo moueat, immutetque celum, perinde vt quæque stelle in ijs, finitimisque partibus sint quoque tempore: eamque vim variè moueri ab ijs sideribus, quæ vocantur errantia. Cum autem in eam ipsam partem orbis venerint, in qua sit ortus eius, qui nascatur, aut in eam, quæ coniuñctum aliquid habeat, aut consentiens: ea triangula illi & quadrata nominant, &c.* seu me igitur (inquit Hor.) Venus, cui Taurus, & Libra attribuitur, aspicit: seu Mars, cui Scorpius, & Aries: seu Saturnus, cui Capricornus: nostra astra incredibiliter consentiunt & conspirant.

FORMI-

A FORMIDOLOSVS] horribilis, metuendus.
 PARS VIOLENTIOR NATALIS HO-
 RÆ] significat se eo temporis momento natum
 esse, quo Mars in orbis signiferi parte sibi imminente, & propinqua fuerit. Est autem Martis stella, vt & Saturni, malefica, & inclemens, Astrologorum sententia.

SEV TYRANNVS HESPERIÆ] id est, qui tempestates in Oceano occidentali, & quouis alio mari, excitat oriens: Capricornus autem Saturno ascribitur. Aiunt quidam tyrannos, & eos, qui patriam suam antea liberam sibi seruire coegerunt, Capricornum pro natalitio signo habere solere: iccirco Capricornum tyrannū ab Hor. appellari, quasi nascentibus ortu suo regnum & tyrannidem promittentem, ac præparantem. Inmo Capricornum, iccirco Hesperia, id est, Italia, tyrannum dicit, quia Saturnus in Capricorno grauissimas pluias excitat, vt annotat Seruius ad illud Virgil. Georg. 1. *Frigida Saturni sese quò stella receptet: & maximè* (inquit ille) *in Italia: vnde & Horat. ait, seu tyrannus Hesperia Capricornus ora.*

B TE IOVIS IMPIO, &c.] Iupiter prosper, & salutaris est: Saturnus maleficus, perniciosus, pestilens. significat igitur, cum Mæcenatis ortus, diesque natalis Iouis, & Saturni sit particeps, Iouis stellam prosperam, ac salutarem, Saturni inclementiam contudisse, ac discussisse: à Mæcenate deniq; perniciem ei imminuentem, ac præsentem auertisse. Iouis tutela igitur, id est, Iouis stella, quæ te tuetur. Ostendit autem etiam M. Tull. epist. ad Fab. Gallum. lib. 7. Saturnum esse perniciosum, & inclementem. sic enim ille, *Martis verò signum quò mihi pacis auctori? Gaudeo nullum Saturni signum fuisse. hec enim duo signa putarem mihi as alienum attulisse: contra Iouem, salutarem, lib. 6. de rep. Deinde est hominum generi prosper, & salutaris ille fulgor, qui dicitur Iouis. sic Virg. Georg. 1. Frigida Saturni sese quò stella receptet. Iterum M. Tull. lib. 1. de diuin. Quid habet astrologus, cur stella Iouis, aut Veneris coniuncta cum Luna ad ortus puerorum salutaris sit, Martis ve contraria? Deniq; Mars & Saturnus dij sunt à vapennoi, id est, vim de medio tollendi habentes, & qui solent interciderè vitæ rationem, si aspectu suo, aut radiis suis ortum genituræ attigerint, vt notat Seruius ad illum Virg. locum Æn. 4. & dii morientis Elissa: vbi hunc locum profert.*

C VOLVCRISQVE FATI TARD. AL.] & mortis celeritatem, ac propinquitatem retardauit: mortem impendentem, & iam iam aduentantem repressit. Quidam libri manuscrip. habent, *volucresq;*, &c. Rectè autem *tardauit*: quia necessitas fati impediri illa quidem potest, & retardari, sed non profus elidi, aut præcidi, quemadmodum notat idem Seruius.

REFVLGENS] suo fulgore contratio fulgens, & Saturno repugnans.

LÆTVM THEATR. TER CREP.] ter tibi applausit, vt suprâ Od. 20. lib. 1. *datus in theatro Cum tibi plausus. Propert. eleg. 8. lib. 3. Et manibus faustos ter crepuere sonos. Virg. lib. 2. Georgic. hunc plausus hiantem Per cuneos geminatus enim ple-*

bisque patrūmque Corripuit. ter autem valet, sapius, vt Od. 3. lib. 3. Ter si resurgat murus æneus. vide quæ annot. ad Od. 1. lib. 1. si plura exēpla requiris.

ME TRVNCVS] de hoc trunco, aut de hac arbore, vide suprâ Od. 13. *Ille & nefasto te posuit die, &c.*

ILLAPSVS CEREBRO] in Oda suprâ dicta, *te caducum In domini caput immerentis.*

SVSTVLERAT] sustulisset de medio, interemisset. sic Od. 1. lib. 3. *Fulmine sustulerit caduco.*

NISI FAVNVS ICT.] significat, Martis maleficientiam, & iniuriam, cui erat maximè oppertunus, atque expositus, à Fauno, ac Mercurio esse repressam, ac propulsatam: quemadmodum & Saturni pestilentiam, quæ Mæcenatis ceruicibus impendebat, Iupiter sua præsentia discussit.

MERCVRIALIVM] ingenioforum, quales sunt poëta: qui sunt sub tutela Mercurij.

REDD. VICTIMAS.] reddere maiores hostias, reddere autem dixit, quia eas vouerat morbo affectus, si conualesceret. Admonet igitur Mæcenatem Horat. vt voti damnatus, nempe recuperata valetudine, voti se obligatione exsoluat.

ÆDEM QVE VOT.] Magni, & clari, & potentes viri, in rebus aduersis, & periculosis ædeis sacras vouebant, si salui euaderent. cuius rei innumerabilia sunt exempla.

FERIEMVS AGNAM] vt suprâ Ode 4. lib. 1. *Seu poscat agnam, siue malis hœdum. humilem autè, id est, paruam, & quasi humo propinquam, seu humi repentem: nobis conuenientem, scilicet, qui humiles sumus.*

Ode 18.

Se in re tenui, sua tamen sorte contentum viuere, at alios nullum ædificandi, nullum quærendi, nullum rapiendi modum facere, nihil de morte cogitanteis.

NON ebur, neque aureum
 Mea renidet in domo lacunar:
 Non trabes Hymettia
 Premunt columnas vltima recisas
 Africa neque Attali,
 Ignotus hæres, regiam occupauit:
 Nec Laonicas mihi
 Trahunt honesta purpuras clientæ.
 At fides, & ingenium
 Benigna vena est: pauperemque diues
 Me petit. nihil suprâ
 Deos laceffo: nec potentem amicum
 Largiora flagito,
 Satis beatus vniciis Sabinis.

m iij Trudi-